

TÜKETİCİLER İÇİN REKABET HUKUKU

HEPİMİZ İÇİN REKABET

SUNUŞ

Değerli Paydaşımız,

Hemen her vesileyle ülkemizde rekabetin korunmasının ve geliştirilmesinin, yalnızca Kurumumuza düşen bir kamusal görev değil, toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesi gereken bir olgu olduğunun altını çizmeye çalışıyoruz. Bu nedenle şeffaf bir kamu politikasının ve kamuoyunun bilgilendirilmesinin önemi üzerinde hassasiyetle durmaktayız. Her yıl Kurumun faaliyetleri hakkında yayımlanan Faaliyet Raporları, Kurumumuzun güncel uygulama ve politikalarına dikkat çeken Rekabet Mektupları ve Rekabet Raporları, düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz konferanslar ve paneller, eğitim seminerleri ve stajları, rekabet politikası ve mevzuatı hakkında makalelerin yer aldığı Rekabet Dergisi, akademik çalışmalara önemli bir kaynak teşkil ettiğini düşündüğümüz Rekabet Terimleri Sözlüğü

bu politikanın örnekleridir. Kurumumuz, rekabet kurallarının daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi ve rekabet hukukuna özgü terim ve kavramların ülkemizde yerleştirilmesi amacıyla yönelik olarak çabalarını bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sürdürmeye devam edecektir.

Rekabet hukuku ve uygulamaları hakkında tüketicilerimizi bilgilendirmek amacıyla hazırladığımız rekabet kitapçığının da bu anlayış ve çabanın bir devamı niteliğinde değerlendirilmesini ümit etmekteyiz. Bu yayının hazırlanmasında dairelerden gelen bilgileri tasnif ederek ve gerekli katkıları sağlayarak ana metni hazırlayan Mesleki Koordinatör M. Ömür PAŞAOĞLU, Rekabet Uzman Yardımcıları Serap IŞIK ile Cihan BİLAÇLI'ya, metni gözden geçirerek görüş ve değerlendirmeleri ile katkıda bulunan Kurum Danışmanı Suna Barış ÖZER'e ve dairelerden bu işe destek veren tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Rekabet kültürünün yaygınlaşmasına bir nebze olsun katkı sağlayacağını umduğumuz kitapçığımızı, yararlanmaları dileğiyle paydaşlarımızın, özellikle tüketicilerimizin ilgi ve dikkatlerine sunuyoruz.

Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Rekabet Kurumu Başkanı

Rekabet Kurumu

Anayasa'nın 167. maddesi Devlete; "para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alma", "piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme" görev ve sorumluluğunu yüklemiştir.

Bu görev doğrultusunda piyasaların denetimi için hukuki altyapıyı oluşturmak üzere, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (Rekabet Kanunu) 13 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Rekabet Kanunu'nu uygulamak ile görevli Rekabet Kurumu ise 5 Kasım 1997 tarihinde faaliyete geçmiştir. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

Kurumun karar organı Rekabet Kurulu'dur. Kurul biri Başkan ve biri ikinci Başkan olmak üzere toplam 7 üyeden oluşur. Kurul kararlarına karşı yargı yolu açık olup, Ankara idare mahkemelerinde dava açılabilir. Mahkeme kararlarına karşı temyiz mercii Danıştay'dır.

Rekabet Kurumu bugüne kadar çok sayıda başvuruyu değerlendirmiş, faaliyetlerine başladığı Kasım 1997 tarihinden 2013 yılı sonuna kadar toplam 210 soruşturmayı sonuçlandırmıştır.

Bu soruşturmaların sonunda rekabet ihlali gerçekleştiren şirketlere toplam 2.169.604.632 TL para cezası verilmiştir.

Niçin Rekabet?

Düşük Fiyat, Yüksek Kalite: Şirketler, rekabetçi bir ortamda ayakta kalabilmek için fiyatlarını düşürmek ve ürün kalitelerini artırmak zorundadır. Rekabetten kaynaklanan fiyat düşüşlerinden ve kalite artışlarından tüm tüketiciler yararlanmaktadır.

Seçim Özgürlüğü: Rekabetçi bir ortam ürün çeşitliliği demektir. Tüketici birçok alternatif arasından istediği fiyat ve kalitedeki ürünü tercih etme şansına sahiptir.

Teknolojik Gelişme: Şirketler rekabetçi bir ortamda pazar paylarını artırabilmek için mevcut ürünlerini geliştirmek ya da yeni ürünler üretmek durumundadır. Hayatımızı kolaylaştıran birçok ürünün varlığı, şirketler arasındaki bu yarışın bir sonucudur.

Toplumsal Refahta Gelişme: Rekabet, şirketlerin, tüketiciden gelen talep ve beklentileri karşılayacak şekilde üretimini ve yatırım yapmasını, dolayısıyla ekonomik kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlar. Bu durum toplumsal refahın gelişmesine katkıda bulunur.

Artan Rekabet Gücü: Yurt içinde yarış ortamının sağlıklı işleme, dış pazarlarda da rekabet gücünü beraberinde getirir. İhracata dayalı büyüyen, dış pazarlara açılmış bir ekonominin varlığı, uluslararası rekabete hazır şirketler ile mümkündür.

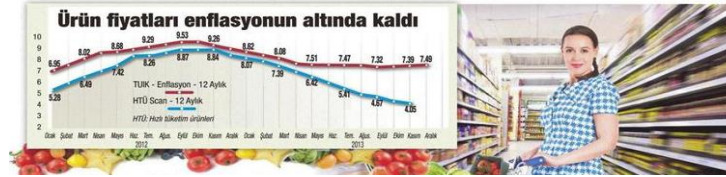
Girişim Özgürlüğü: Rekabetçi piyasalar, yeni şirket ve teknolojilerin pazara girmesini kolaylaştırır. Rekabet, girişim özgürlüğünün en önemli güvencesidir.

KOBİ'ler için Uygun Ortam: Tekellerin ve kartellerin hâkim olduğu bir ekonomide küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve ayakta kalmaları oldukça zordur.

Rekabet Hayatımızın Her Alanında...

Rafta fiyat savaşı

Mağaza açma yarışına giren zincir marketler, rekabette köseye sıkıştı. Müşteri çekmek için fiyatı iyice kıran zincirlerin hızlı tüketim ürünlerindeki fiyat artışı enflasyonun altında kaldı

Havada rekabet yaradı, 6 ayda 30 milyon kişi uçtu

Çizel hava yolları arasında yaşanan rekabet havayolunu tercih eden kişi sayısını artırdı. DİHİM verilerine göre ilk altı ayda iç hatlarda 15 milyon 400 bin, dış hatlarda ise 14 milyona 900 bin yolcu çıkarak toplam 30 milyon 300 bin kişi hava yolunu tercih etti.

DİHİM tarafından açıklanan 37 havayolu ve Sabena Gökçen Hava Yolları'nın da olduğu toplamda geçen yılın ilk yarısında iç ve dış hatlarla seyahat eden yolcu sayısı geçen yılın aynı dönemiyle karşılaştırıldığında artış gösterdi. İç hatlarda 15 milyon 300 bin, dış hatlarda ise 14 milyon 900 bin yolcu uçtu. Yılın ikinci yarısında tüm m. sezonun da etkisiyle yolcu sayısının 75 mi yata ulaşacağı beklenmektedir.

Geçen yıl aynı dönemde iç hatlarda yüzde 16.7, dış hatlarda ise 17.51.1.1 bir sürümde gerçekleşen artışta yılın ilk altı ayda toplam iç hatlarda 13 milyon 64 bin, dış hatlarda ise 11

REKABET HALKA YARADI

EKMEK : 50 KRŞ
EKMEK : 70 KRŞ
EKMEK : 80 KRŞ

Hangi Rekabet? / Hangi Kurum?

"Rakip şirketler anlaştı fiyatları yükseltiyorlar."

Rekabet Kurumu

"Piyasadaki hakim şirket yüksek fiyat belirliyor."

Rekabet Kurumu

"Şirketler yanlış, yanıltıcı reklam yapıyor."

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı - Reklam Kurulu
veya Adli Mahkemeler

"Şirketler ürün iadesi almıyor."

Tüketici Sorunları Hakem Heyeti veya
Tüketici Mahkemeleri

"Piyasada çokça taklit ürün satılıyor"

Tüketici Sorunları Hakem Heyeti veya
Tüketici Mahkemeleri

Rekabet Kanunu Neyi Düzenler?

Rekabet Kanunu üç temel alanda yasaklama getirmiştir.

- **Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar**
- **Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması**
- **Hâkim Durum Yaratan veya Hâkim Durumu Güçlendiren Birleşme veya Devralmalar**

Rekabet Kurumu Ne Yapar?

Rekabet ihlalleri ile ilgili;

- ✓ Gelen şikâyet ve ihbarları **gizlilikle** değerlendirir.
- ✓ Şikâyet ve ihbarlar hakkında **gerekli incelemeleri yürütür.**
- ✓ İhlale ilişkin ciddi bulguların varlığı halinde, ilgili şirketler hakkında **soruşturma** açar.
- ✓ Soruşturma sonunda bir rekabet ihlalinin tespit edilmesi halinde, şirketlere **idari para cezası** verir.

Şirket birleşme ve devralmaları ile ilgili;

- ✓ Ciroları belirli eşikler üzerinde olan şirketlerin birleşme ve devralma işlemlerini inceler.
- ✓ İnceleme sonucunda ilgili işleme izin verir, ya da rekabet koşullarını önemli ölçüde daraltan işlemleri yasaklar. Bazı durumlarda, ilgili işleme belirli koşullar altında izin verebilir.
- ✓ Özelleştirmeleri rekabet açısından değerlendirir ve denetler. Piyasalarda rekabetin tesisi ve korunması için gereken tedbirleri önerir.

Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma ve Eylemler

Şirketler arasındaki kimi anlaşmalar rekabeti kısıtlayabilmektedir. Bu anlaşmalar, **rakip şirketler** (örneğin aynı ürünün iki üreticisi) arasında yapılabildiği gibi, üretim ve dağıtım zincirinin **farklı kademelerinde yer alan şirketler** (örneğin ana sağlayıcı - bayiler) arasında da yapılabilir. Rekabeti sınırlayıcı anlaşmalar Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Şirketlerin **bir araya gelerek** özellikle aşağıda sayılan eylemleri gerçekleştirmeleri bu Kanun'a göre yasaktır.

- **Fiyat tespiti** (fiyat artırmak, sabitlemek, asgari fiyat belirlemek, indirimleri kaldırmak, indirim oranlarını, kâr marjını belirlemek, standart fiyat formülleri belirlemek vb.)
- **İhalelere danışıklı teklif verilmesi** (ihalelerin paylaşımı, kazanacak kişinin belirlenmesi, ihalenin boykot edilmesi, ihaleye verilecek tekliflerin belirlenmesi vb.)
- **Pazar/bölge/müşteri paylaşımı**
- **Üretim /satış miktarının tespiti**
- **Rakip şirketlerin faaliyetlerinin zorlaştırılması/piyasa dışına çıkartılması/yeni girişlerin engellenmesi**

Rekabeti sınırlasa da bazı anlaşmalara izin verilebilir!

Rekabet Kanunu kapsamında bir anlaşmanın rekabeti bozma, engelleme ya da kısıtlama amacının ya da bu şekilde bir etkisinin olup olmadığı ya da ileriye dönük olarak bu ihtimali taşıyıp taşımadığı araştırılır. Bu risklerin varlığı halinde dahi bazı durumlarda rakipler arasındaki AR-GE, işbirliği, uzmanlaşma, birlikte üretim ve birlikte satın alma anlaşmaları gibi değişik türdeki anlaşmalara **belli koşullar altında izin verilebilir**. Aşağıda belirtilen

koşulları taşıyan anlaşmalar için verilen bu istisnai izne **muafiyet** denilmektedir.

Şirketler arası bir anlaşma sonucunda,

- Ekonomik ya da teknolojik gelişme sağlanıyorsa,
- Tüketiciler bundan yarar sağlıyorsa,
- Piyasadaki rekabet önemli ölçüde ortadan kalkmıyor ve gereğinden fazla sınırlanmıyorsa

söz konusu anlaşma Kanun'un yasaklayıcı hükümlerinden muaf tutulabilir.

Ayrıca şirketler yaptıkları anlaşmanın rekabete aykırı hükümler taşıyıp taşımadığından kuşku duyuyorsa, Kuruma başvurup anlaşmanın incelenmesini sağlayabilir. İnceleme sonucunda rekabete aykırı hükümlerin bulunmaması halinde anlaşmaya **menfi tespit belgesi** verilmektedir.

Temel Rekabet İhlallerinden Birisi: **Karteller**

Kartel, rakipler arasında gerçekleşen fiyat tespiti, pazar paylaşımı, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması gibi rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemlere işaret eden ortak kavramdır.

Genellikle piyasada fiyatların yükselmesi sonucunu doğuran karteller tüketici refahını en olumsuz etkileyen rekabet ihlallerinin başında gelmektedir.

Şirketler gizli ya da açık anlaşmalarla aralarındaki rekabetten vazgeçerek, karlarını birlikte artırma yoluna gidebilirler. Bunun en sık rastlanan örneği, şirketler arasında fiyat ve miktar tespitini ve pazar paylaşımını öngören anlaşmalarla oluşturulan kartellerdir. **Anlaşma sonucunda üretim miktarının kısılmasından ya da fiyatların yüksek seviyelerde belirlenmesinden tüketiciler zarar görür.** Fiyatları aralarındaki anlaşmalarla garanti altına alan şirketler, ayrıca ürünlerin kalitesini ve çeşidini ya da dağıtım kolaylıklarını geliştirmek için yarışmaktan vazgeçerek **tüketicie zarar verebilirler.**

Fiyat anlaşmaları her zaman ilk aşamada fiyatların yüksek belirlenmesi şeklinde gözükmebilir. Şirketler, aralarındaki gizli anlaşmalara uymayan rakiplerini cezalandırmak ya da piyasaya yeni bir girişi engellemek amacıyla kısa vadede fiyatları anlaşarak düşürebilirler. Ancak bazı rakiplerin pazar dışına çıkması ya da yeni rakiplerin piyasaya girememesi nedeniyle bu durum, uzun vadede tüketici aleyhine fiyatların yükselmesi ile sonuçlanacaktır.

Örnek Olay: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Çimento Kararı
(06.04.2012 tarih ve 12-17/499-140 sayılı Karar)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde faaliyet gösteren 10 çimento üreticisi hakkında 2010 tarihinde soruşturma açılmıştır.

Yapılan incelemeler sonucunda şirketlerin çimentoya zam yapma konusunda uzlaştıkları anlaşılmış ve takip eden günlerde çimento fiyatlarında artışlar görülmüştür.

Kurul tarafından alınan nihai kararda şirketlerin Kanunu ihlal ettikleri sonucuna ulaşılmış ve taraflara yaklaşık 50 milyon TL idari para cezası verilmiştir.

Örnek Olay: Süt İhalesinde Danışıklı Teklif
(26.05.2006 tarih ve 06-36/464-126 sayılı Karar)

Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından ilköğretim okullarına süt temini ve dağıtımına yönelik olarak açılan ihalede, ihaleye katılan şirketlerin, danışıklı fiyat teklifinde bulunarak toplam ihale miktarı ve bedelini eşit bir şekilde paylaştıkları tespit edilmiştir.

Bu tür anlaşmalar ile üretim miktarının kısılmasından ve fiyatların yüksek seviyelerde belirlenmesinden zarar gören kesim **tüketiciler** olmaktadır. Fiyatları aralarındaki anlaşma ile garanti altına alan şirketler, ayrıca ürünlerin kalitesini, çeşidini, diğer satış koşullarını iyileştirmeye ya da dağıtımını geliştirmeye yönelik bir çaba göstermeyerek de tüketiciye zarar verebilirler.

Rakip şirketler arasında bilgi değişimi Kanun'u ihlal edebilir!

Bilgi değişimi, rakip şirketlerin, rekabet stratejilerini etkileyebilecek nitelikteki ticari bilgileri birbirleriyle paylaşmalarını ifade etmektedir. Şüphesiz her bilgi değişimi Kanun'un ihlali anlamına gelmemektedir. Ancak rakipler arasında özellikle stratejik konulardaki iletişim zaman zaman rekabeti sınırlayıcı anlaşmaları kolaylaştırmaktadır. Bu iletişim fiyat, maliyet, üretim miktarı gibi önemli ticari bilgileri içerdiğinde, rekabet ihlallerine neden olabilmektedir. Bilgi değişimi şirketler arasında doğrudan yapılabileceği gibi şirketlerin bir araya geldiği **oda**, **birlik**, **dernek** vb. kuruluşlar aracılığıyla dolaylı olarak da yapılabilir. Rakipler arasında iletişimin dolaylı olarak yapılması, eylemlerin ihlal niteliğini değiştirmeyecektir.

Örnek Olay: Emaye Bobin Teli Kararı
(04.07.2007 tarih ve 07-56/672-209 sayılı Karar)

Rakipler tarafından eş zamanlı olarak ve aynı oranlarda yapılan fiyat değişiklikleri, bir rekabet ihlalinin varlığından bahsedilmek için her zaman yeterli olmamakla birlikte, piyasada rekabetin kısıtlandığına ilişkin dikkate değer bir gösterge niteliğindedir.

Emaye bobin teli (EBT) sektöründe faaliyet gösteren altı şirketin fiyat listelerinin aynı zamanda değiştiği ve listelerde bulunan yaklaşık 40 değişik çaptaki EBT fiyatının birebir aynı olduğu anlaşılmış, bu konuda şirketlerin iletişim halinde oldukları saptanmıştır. Kurul Rekabet Kanunu'nu ihlal ettikleri gerekçesiyle altı şirkete yaklaşık olarak 1.7 milyon TL idari para cezası vermiştir.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması

Kimi piyasalarda bir şirket rakiplerine kıyasla daha güçlü durumda bulunabilir. Hatta bazı piyasalarda yalnızca tek bir şirket faaliyet gösteriyor olabilir. Bu durumdaki şirketler genellikle rakiplerinin ve müşterilerinin davranışlarını dikkate almaya ihtiyaç duymayacak büyüklükte bir pazar gücüne sahiptir. Bir başka deyişle şirket hâkim durumdadır. Şirketin sahip olduğu bu pazar gücü teknolojik üstünlük, verimlilik, kaliteli ürünler, çalışanların bilgi ve becerileri gibi her işletmenin sahip olmayı arzu ettiği nedenlerden kaynaklanabilir. Bu nedenle herhangi bir şirketin hâkim durumda olması, rekabet hukuku bağlamında yasaklanan bir durum değildir.

Bu şirketlerin gerçekleştirdiği eylemler pazardaki rekabet şartları üzerinde ciddi sonuçlar doğurabileceğinden, söz konusu şirketlerin rekabeti ortadan kaldırmaya yönelik davranışlarının önüne geçilmesi gerekmektedir.

*Herhangi bir şirketin hâkim durumda olması rekabet hukuku bakımından yasaklanan bir durum değildir. Rekabet hukuku kapsamında yasaklanan husus hâkim durumun **kötüye kullanılmasıdır.***

Hâkim Durum Kötüye Nasıl Kullanılır?

Hâkim durumdaki bir şirket,

- Aynı konumdaki müşterilere farklı fiyat ve satış koşulları uygulayarak;
- Müşteriye, satılan bir mal ile birlikte bir başka mal veya hizmeti de satın almasını dayatarak;
- Maliyetlerin altında veya çok üzerinde bir fiyat politikası izleyerek;
- Haklı bir gerekçe olmaksızın müşteri veya rakiplerine mal arzını kısıarak;
- Rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştıracak bir fiyat politikası izleyerek;
- Bir piyasada sahip olduğu finansal ya da teknolojik üstünlükten, çalıştığı diğer piyasalarda rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştıracak şekilde faydalanarak

hâkim durumunu kötüye kullanabilir. Bu tür fiillerin Kanun kapsamında yasaklandığı ve idari para cezalarına tâbi olduğu unutulmamalıdır.

Örnek Olay: Belko'nun Kömür Satışında Aşırı Fiyat Uygulaması
(08.07.2009 tarih ve 09-32/703-163 sayılı Karar)

Kömür temininde ve tüketime sunulmasında Ankara'da tekel durumunda bulunan ve belediyeye bağlı bir şirket olan Belko'nun, kömürü benzer piyasalarda faaliyet gösteren şirketlere kıyasla %60-70 oranında yüksek fiyatlarla satışa sunduğu tespit edilmiştir.

Yürütülen soruşturma sonucunda, Belko'nun tekel imtiyazı sayesinde yüksek fiyat uygulamak suretiyle hâkim durumunu kötüye kullandığı ve böylece Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği karara bağlanmıştır. Bu kararı takiben Ankara'da sadece Belko tarafından satılmakta olan kömür satış tekeli kaldırılmış ve Belko ile birlikte birçok özel şirketin de kömür satışına olanak getirilerek, tüketicilere seçme imkânı tanınmış ve kömür fiyatlarında düşme sağlanmıştır.

Birleşme ve Devralmalar

Şirketler, piyasalardaki konumlarını ya da finansal yapılarını güçlendirmek amacıyla diğer şirketlerle birleşme ya da başka bir şirketi devralma yoluna gidebilirler. Günümüzde sıkça görülen bu durum, şirketlerin sağlıklı bir yapıya kavuşmalarına, maliyetlerini aşağıya çekmelerine, ürün ya da hizmet kalitesini ve çeşitliliğini geliştirmelerine, yeni teknolojilerin araştırılması ve geliştirilmesine imkân tanımaktadır.

Ancak şirketleri güçlendirecek olmakla birlikte her birleşme ya da devralmanın tüketici lehine sonuçlar doğuracağını söylemek mümkün değildir. Bazı firma evlilikleri, piyasadaki rekabet ortamına önemli derecede zarar verecek nitelikte güçlü firmaların ortaya çıkmasına neden olabilir. Birleşme veya devralma neticesinde pazar gücü elde eden firma fiyat artırma ve piyasadaki fiyatları belirleme imkânına sahip olacaktır. Ayrıca rakiplerinin korkusunu hissetmeyen şirket, yenilik yapma güdüsünü yitirebilir. Bu ve benzeri durumlar dolayısıyla bazı birleşme veya devralmalar tüketici refahını olumsuz etkiler. Bu nedenle birleşme ve devralmaların denetimi, piyasalardaki rekabet koşullarının korunması için önemli ve gereklidir.

Hâkim durum yaratan ya da pazarda hâkim durumda olan bir şirketin bu konumunu güçlendiren ve rekabeti önemli ölçüde kısıtlayan türden birleşme ve devralmalar yasaklanmaktadır.

*İzne tabi birleşme ve devralmaların Kurul'a bildirilmemesi durumunda Kurul'un taraflara **idari para cezası** uyguladığı ve gerekli gördüğü takdirde **işlemi yasaklayabileceği** unutulmamalıdır.*

Özelleştirmeler

En genel tanımıyla özelleştirme, devletin doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etmekte olduğu şirketleri özel sektöre devretme politika ve uygulamalarıdır.

Rekabet Kanunu, kamu ya da özel mülkiyete konu olmasına bakmaksızın tüm şirketleri kapsamı içine almıştır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, kamu şirketlerinin özel sektöre devri de, diğer birleşme ve devralmalarda olduğu gibi Rekabet Kurumunca incelenmekte ve denetlenmektedir.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ya da diğer kamu kuruluşlarına gerçekleştirilen özelleştirme ve devir işlemlerine ilişkin rekabet mevzuatında iki aşamalı bir değerlendirme süreci söz konusudur. Bu aşamalardan ilki ön bildirim sürecidir. Rekabet Kurulu, ilgili pazarda böyle bir özelleştirmenin ne gibi sonuçlar doğuracağını, özelleştirilecek şirketin varsa sahip olduğu hukuki veya fiili imtiyazların özelleştirme sonrası durumunun ne olacağını değerlendirmektedir. Kurul, ilgili pazarın daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasına yönelik önerilerini bir görüş olarak ilgili kamu idaresine sunmaktadır. Söz konusu özelleştirmeye ilişkin ihale şartnamesi Rekabet Kurulu'nun görüşü dikkate alınarak hazırlanmaktadır. İkinci aşama, izin aşamasıdır. İhale işleminin sonuçlanmasından sonra teklif sahipleri ile ilgili her bir dosya Rekabet Kurulu'nca ayrı ayrı değerlendirilmekte ve rekabetçi piyasa düzeni açısından durum uygun görülüyor ise izin verilmektedir.

Örnek Olay: Tuzla Özelleştirmesi
(15.05.2003 tarih ve 03-32/396-M sayılı Karar)

TEKEL'in Tuz Müessesesine bağlı tuzlaların bir bütün halinde özelleştirilmesi için Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan ön bildirim cevaben Rekabet Kurulu, söz konusu üç tuzlının birbirinden bağımsız şirketlere verilmesinin uygun olacağını görüşü bildirilmiştir.

Söz konusu kararda, Türkiye ham tuz ihtiyacının büyük bir bölümünün Tuz Gölü'nde bulunan 3 göl tuzlası tarafından karşılandığı göz önünde bulundurulmuş ve tamamının tek bir şirketin kontrolüne geçmesinin ham tuz pazarındaki rekabeti önemli ölçüde engelleyeceği vurgulanmıştır. Özelleştirme, bu görüş doğrultusunda blok olarak değil bölünerek yapılmış ve göl tuzlalarını farklı 3 şirket devralmıştır. Böylelikle, bir devlet tekeli bir özel tekele dönüşmemiş; rekabetçi bir piyasa oluşumuna önemli bir katkı sağlanmıştır.

Rekabeti ve Rekabet Kültürünü Geliştirme: REKABET SAVUNUCULUĞU

Rekabet Kurumu rekabeti korumak amacıyla, inceleme, araştırma ve soruşturmalar yürütür, rekabeti ihlal edenlere idari yaptırımlar uygular ve para cezaları verir. Ancak Rekabet Kurumu'nun önemli diğer bir hedefi de rekabetin geliştirilmesine, rekabet kültürünün toplumsal düzeyde yaygınlaşmasına katkı sağlamaktır. Bu amaçla Kurum "rekabet savunuculuğu" başlığı altında toplanabilecek çeşitli faaliyetler yürütür. Bu faaliyetleri iki ana kategoride özetlemek mümkündür.

- 1. Kamu Kurumları ile İşbirliği ve İletişim:** Kurum, istenildiği durumlarda veya re'sen, kamu kurumlarına veya yetkililerine rekabet değerlendirmesi niteliğini taşıyan görüşler vermekte ve rekabeti olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikteki kamu müdahalelerine dikkati çekmektedir. Bu görüşlerin yetkili mercilere iletilmesi, yalnızca mevzuat çalışmaları ile sınırlı olmayıp, özelleştirme, kamu ihaleleri gibi kamusal nitelikteki işlemler için de söz konusudur. Kamu idaresi ile işbirliğini kurumsallaştırmaya yönelik çeşitli kamu kurumlarıyla imzalanan işbirliği protokolleri de bu yöndeki çalışmaların diğer somut adımlarıdır.
- 2. Sivil Toplum ile İşbirliği ve İletişim:** Kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik seminer, konferans ve diğer eğitim programları düzenlemek, bunların önemli bir bölümünü sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile işbirliği içerisinde gerçekleştirmek, Kurum'un rekabet kültürünü geliştirmeye dönük çalışmalarındandır. Rekabet Kurumu, yayınlar yolu ile de rekabet kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamaya çalışmaktadır. Yıllık Rekabet Raporları ve Rekabet Mektupları, Rekabet Hukuku Uyum Programı Rehberi, Rekabet El

Kitabı, Rekabet Terimleri Sözlüğü bu yayınlara örnek teşkil etmektedir. Kurum, rekabet literatürünün zenginleştirilmesi için yapılan Kurum içi ve dışı akademik ve profesyonel çalışmaları da teşvik etmekte ve yayımlamaktadır. Rekabet hukukunun dayandığı teorik ve pratik temellerin tüm paydaşlarca daha iyi anlaşılması bakımından, Rekabet Kurulu'nun aldığı kararlar ile Kurumun yaptığı diğer çalışmalar kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Kurum'un internet sitesi, Kurul kararları ve Kurum faaliyetlerinin paydaşlar tarafından rahatlıkla takip edilebilmesini sağlayacak şekilde geliştirilmektedir.

Rekabeti korumak ve geliştirmek toplumsal bir görevdir!

Bugüne kadar, çok sayıda şirket, mesleki örgüt ve sivil toplum kuruluşu, Rekabet Kurulu'nun inceleme ve soruşturmalarına muhatap olmuş, bunlar arasında rekabeti ihlal edenler ağır idari para cezaları ile cezalandırılmıştır. Ceza vermek, yaptırım uygulamak, rekabetçi düzenin korunması ve geliştirilmesi için yasanın Kurum'a verdiği önemli bir araçtır. Ancak rekabet ihlallerini oluşmadan önlemek, daha baştan rekabet sorunlarının önüne geçmek gibi herkesin daha kolaylıkla benimseyebileceği bir yol daha mevcuttur. Rekabetçi düzenin kurumsallaşması sürecinde, bütün vatandaşlarımıza, kamu kurumlarına, şirketlerimize ve sivil toplum kuruluşlarına önemli roller düşmektedir. Tüketicilerin rekabet mevzuatı ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmaları, rekabet ihlallerine karşı duyarlı olmaları, rekabetçi bir düzenin tesisine en az Rekabet Kurumu'nun kararları ve faaliyetleri kadar katkı sağlayacaktır.

Sıkça Sorulan Sorular

Rekabet ihlallerini Rekabet Kurumuna nasıl şikâyet edebilirim?

Tüm kişi ve kuruluşlar, rekabet ihlali olduğunu düşündüğü uygulamalara ilişkin olarak Rekabet Kurumuna şikâyette bulunabilirler. Ayrıca ihbar şeklinde yapılan başvurular da dikkate alınmaktadır.

Kuruma başvuruların yazılı olarak yapılması esastır. Başvurular, posta aracılığıyla gönderilebileceği gibi, şahsen de Kuruma teslim edilebilir. Elektronik posta, faks, telefon gibi diğer yollarla da başvuru yapılabilir. Bu tür başvurular, ihbar olarak değerlendirilir.

Yapılan başvurunun kısa sürede incelemeye alınabilmesi için, şikâyet konusuna ilişkin olabildiğince ayrıntılı bilginin ve varsa belgenin Kuruma sunulması faydalı olacaktır. Rekabet Kurumuna yapılan hiçbir şikâyet veya başvuru için harç ya da başka bir ad altında herhangi bir bedel alınmamaktadır.

İletişim Bilgileri:

Rekabet Kurumu Başkanlığı
Üniversiteler Mah. 1597. Cad. No:9 Bilkent 06800 / ANKARA
Tel : (312) 291 44 44
Faks : (312) 266 79 20
e-posta: rek@rekabet.gov.tr

Şikâyetim doğrultusunda inceleme başlatılabilmesi için başvuru dilekçesinde bulunması gereken unsurlar nelerdir?

Başvuru hakkında işlem yapılabilmesi için, yazılı olarak yapılan başvurunun inceleme talebiyle birlikte aşağıda yer alan hususları içermesi gerekmektedir:

- Gerçek kişiler tarafından yapılan başvurularda başvuru sahibinin adı ve soyadı, vatandaşlık numarası, adresi ile imzası,
- Tüzel kişiler tarafından yapılan başvurularda, tüzel kişinin ticaret unvanı/işletme adı, adresi, imza sirküleri ile bu sirkülere göre tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olanların imzası,
- Bir temsilci vasıtası ile yapılacak başvurularda, temsilcinin yetkili olduğunu gösterir belgenin aslı veya usulüne uygun şekilde aslına uygunluğu onanmış örneği, temsilcinin ve temsil olunan gerçek veya tüzel kişinin adresi ile temsilcinin imzası.

Kurum, yukarıdaki koşulları taşımamakla birlikte, ciddi olduğunu değerlendirdiği başvurular hakkında resen işlem başlatabilir.

Yukarıda belirtilen şekil şartlarını taşımakla birlikte, sadece ihlalin varlığını iddia eden soyut beyanlardan ibaret olan, somut bilgi ve/veya belgelere dayanmayan ve iddiaların ciddi ve yeterli olarak ortaya konulmadığı değerlendirilen başvurular hakkında işlem yapılmaması esastır.

Kuruma başvuruları sırasında kasıtlı olarak yanlış ya da yanıltıcı bilgi verenler hakkında yasal işlem uygulanabilir.

Şikâyet/ihbar başvurumda gizlilik talep edebilir miyim?

Başvurularda, başvuranın kimliğinin gizli tutulması talep edilebilir. Bu durumda ilgilinin kimlik bilgilerine ve kimliğinin bilinmesine yol açabilecek her türlü bilgiye, yapılacak yazışmalarda hiçbir şekilde yer verilmez.

Rekabet Kurumuna şikâyetimi ilettim. Bundan sonra ne olacak?

Kurum kayıtlarına giren ihbar veya şikâyetler, görevlendirilen raportörlerce değerlendirmeye alınır. Ciddi görülmeyenler Rekabet Kurulunca açıkça reddedilir veya 60 gün içerisinde cevap verilmemişse şikâyet reddedilmiş sayılır. Rekabet Kurulunca Kanun kapsamında olup ciddi görünen iddialar hakkında Kurul tarafından önaraştırma ya da doğrudan soruşturma başlatılır.

Kurul tarafından önaraştırma yapılmasına karar verildikten sonra raportörler görevlendirilir ve ilgili raportörler önaraştırma raporunu 30 gün içerisinde hazırlayarak Kurula sunar. Kurul 10 gün içerisinde raporu değerlendirerek soruşturma açılmamasına ve başvurunun reddine veya soruşturma açılmasına karar verir. Soruşturma açılması kararının alınması halinde 6 aylık soruşturma süreci başlamış olur. Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir. Soruşturma raporunun hazırlandığı ve tarafların yazılı-sözlü savunmalarının alındığı bu sürecin sonunda Rekabet Kurulu nihai kararını verir. Karar, www.rekabet.gov.tr internet sitesinde önce özet metin şeklinde, daha sonra ise gerekçeli karar olarak yayımlanır ve ayrıca taraflara tebliğ edilir.

Rekabet Kurulu kararlarını dava edebilir miyim?

Evet. Kurul kararlarına karşı idare mahkemelerinde dava açılabilir. İdare mahkemelerinin verdiği kararlara ilişkin temyiz mercii Danıştay'dır.

Rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması sonucu zarar gördüm. Ne yapabilirim?

Şayet bir rekabet ihlalinin mağduru olduğunuzu düşünüyorsanız, yapabileceğiniz ilk iş Rekabet Kurumu'na başvurmaktır. Rekabet Kurulu yaptığı inceleme ve soruşturma sonunda rekabet ihlaline karar verirse, bu takdirde ilgili Kurul kararını dayanak göstererek Rekabet Kanunu'nun 57 ve 58. maddeleri uyarınca ticaret mahkemelerinde dava açarak rekabeti ihlal eden şirketlerden tazminat talebinde bulunabilirsiniz.

Haksız rekabet uygulamaları şikâyete konu olabilir mi?

Hayır. Bilindiği gibi, rekabet etme hakkının, aldatıcı veya dürüstlük kurallarına aykırı her türlü fiille kötüye kullanılması "**haksız rekabet**" olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, rakibin ya da başkalarının ürünlerini, faaliyetlerini kötülemek, ahlaki veya mali durumu hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek, kendi ürünleri ve faaliyetleri hakkında yanlış veya yanıltıcı bilgi

vermek, tüketicinin tercihlerini etkilemek amacıyla gerçekte sahip olmadığı halde sanki bir takım ödül veya belgelere sahipmiş gibi davranmak, başkalarının piyasada tanıtılmış olduğu marka, işletme adı, logo, ürün ambalajları gibi tanıtıcı ad ve işaretlerde karışıklık yaratarak başkalarının tanınmışlığından yararlanmaya çalışmak, haklı bir neden olmaksızın başkalarının ticari sırlarını elde etmek, kullanmak veya ifşâ etmek, karşılaşılan başlıca haksız rekabet hallerine örnektir.

Bu hallerde Rekabet Kurumu'na başvurulması, çözüme ulaşmayı sağlamayacaktır. Konuyla ilgili sorunların muhatabı Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile adlî yargıdır.

Rekabet Kurumu reklamlara ilişkin şikâyetlere bakmakta mıdır?

Reklamlar yoluyla tüketicinin aldatılması ya da haksız rekabetin ortaya çıkması 4054 sayılı Kanun'un kapsamında değildir. Zira bu işlemler temel olarak Türk Ticaret Kanunu ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat temelinde incelenmektedir. Bu çerçevede reklamlarla ilgili şikâyetler için mahkemeler gibi adli organların yanında Tüketici Hakem Heyetleri ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu'na başvurulabilmektedir.